

Isästäsi et saa puhua

Ne yli 80 000 miestä, jotka kaatuivat sodissamme ovat vieläkin tabu, josta ei puhuta. Jopa Kaatuneitten päivänä juhlapuheet käsittelevät veteraaneja, sotainvalideja ja mahdollisesti lottia, mutta harvemmin heitä jotka antoivat elämänsä, eikä käytännössä koskaan niitä perheitä, jotka jäivät heitä suremaan.

Monet kaatuneista olivat naimisissa, ja heillä oli lapsia. Mutta oletko koskaan missään juhlapuheessa kuullut puhuttavan sotaleskistä tai heidän lapsistaan? Useat lesket eivät menneet koskaan uusiin naimisiin, vaan elivät surun kanssa koko elämänsä. Monet heistä eivät olleet täyttäneet 30, kun sota vei heidän miehensä.

Sotaleskien lapset sekoitetaan usein sotalapsiin, vaikka on kyse kahdesta eri ryhmästä. Sotalapset lähetettiin sotaa pakoon Ruotsiin tai Tanskaan, sotaorvot olivat kaatuneitten lapsia. Orvoiksi heitä kutsuttiin, vaikka äiti oli vielä elossa.

Sodan kammottavuudet piti unohtaa

Sotalesket ja heidän lapsensa oli iso mutta syrjäytetty ryhmä. Kun sota oli vielä käynnissä, ei ymmärrettävistä syistä tehty suurta numeroa kaatuneista. Jopa hautajaiset pidettiin usein vähin äänin. Uusia sotilaita rekrytoitiin koko ajan, silloin ei ollut suotavaa painottaa sodan raadollisuutta.

Rintamalta lähetettyjen postikorttien kuvakieli on hämmentävän disneymäistä. Sotilaat esitettiin kultakutrisina noin kolmevuotiaina lapsina, pikkupoikina, jotka saivat ratsastaa kanuunoilla ja tehdä muuta jänskää.

Nuori rakkaus oli myös tärkeä teema postikorteissa. Ja tämän vuoksihan lopulta taisteltiin; nuorten sotilaiden unelma oli oma rakas ja perhe punaisessa tuvassa itsenäisessä Suomessa.

Sotien aikana monet menivät naimisiin ja hankkivat perheen jo hyvin nuorina, vastapainoksi kaamealle sodalle.

Sisäänpäin kääntynyt suru

Sotavuosien jälkeen vaikeneminen kaatuneista jatkui omalla painollaan. lesket surivat kuolleita rakkaitaan hurjasti, ja joutuivat sulkemaan surunsa sisälleen, jaksakseen raskasta arkea, joka heitä nyt odotti. He saivat työskennellä kahden henkilön edestä elättääkseen itsensä ja lapset.

Se, että jotkut miehet olivat kaatuneet, ja toiset päässeet takaisin kotiin muodostui esteeksi eri perheiden välille. Syntyi syyllisyyttä, häpeää ja kateutta, joista ei puhuttu.

Leskien lapset kasvoivat ilmapiirissä, jossa oli epämääräistä häpeää. Elettiin vielä sellaista aikaa, jolloin isättömyys oli jollain tapaa häpeällistä, olipa syy siihen mikä tahansa. Useimmat yrittivät pitää ja pitivätkin salassa sen, että isä oli kaatunut.

Menneisyyden selvittäminen

Tänä päivänä voi tuntua käsittämättömältä, että koulukaverit ja opettajat saattoivat kiusata lasta, koska tämän isä oli kuollut sodassa. Tuliko kansakunnan patoutunut suru näin kieroä kautta ulos, kun sitä ei ilmaistu suoraan?

Onneksi kuitenkin on aina mahdollista työstää surua ja kipua, niin kauan kun on elossa.

Niinkin myöhään kuin vuonna 2003 pieni 14 suomenruotsalaisen sotaorvon ryhmä kerääntyi Lärkkullan kurssikeskukseen Karjaalla. Osallistujat puhuivat toisilleen isistään ja kaipuustaan. Eräät heistä puhuivat silloin näistä asioista ensimmäistä kertaa elämässään.

Itkun ja naurun kautta ryhmä ystävystyi syvällisesti kolmessa päivässä. He tajusivat, että muillekin täytyy tarjota mahdollisuus kokea saman. Sen jälkeen sotaleskien lasten yhdistys on kasvanut hurjaa vauhtia

Jos uskaltaa avata sydämensä, ja puhua siitä mikä mieltä painaa, ja jos on mahdollisuus tehdä se turvallisessa ympäristössä ihmisen mieli kevenee ja muuttuu iloisemmaksi. Siksi yhdistyksen kesätapaamisessa ei kohtaa mitään alakuoloisia hahmoja.

Itkut on itkettävä koko elämän, koska silloin myös nauru on aina lähellä, sanoo yksi osallistuja.

Sotaorpojen tilanne onkin kääntynyt. Sama asia, joka koko heidän lapsuutensa ja nuoruutensa ajan sai heidät tuntemaan yksinäisyyttä ja vähemmyyttä – sodassa kaatunut isä – onkin vanhalla iällä johtanut lukuisiin uusiin sydänystäviin, jotka ovat kokeneet saman.

Uusien hyvien ystävien saaminen 60 ja 70 ikävuoden jälkeen on asia, jonka soisin joka ikiselle ihmiselle. Suomenruotsalaiset sotaleskien lapset ovat siinä mielessä onnekkaita.

Tunnustusta 70 vuoden jälkeen

Syksyn 2014 aikana on alettu lähettää postissa virallinen tunnus sotaorvoille. Se on rintamerkki, jonka kanssa tulee kunnianosoituskirje. Kirjeen ovat allekirjoittaneet 27 syyskuuta 2013 silloinen pääministeri Jyrki Katainen ja silloinen sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko. Sotaorpojen rekisteriä, joka perusteella tunnukset on jaettu on koonnut Kaatuneitten Omaisten Liitto.

Kirjeessä lukee:

"Osoitamme kunnioituksemme Suomen sodissa vuosina 1939 - 1945 isänsä ja/tai äitinsä menettäneiden sotaorpojen arvokkaasta uhrauksesta isänmaamme puolesta. Kiitämme Teitä elämäntyöstänne Suomen puolesta"

Rose-Maj Fröman, joka kuuluu sekä Svensksfinlands Krigsänkebarn-yhdistykseen, että Pääkaupunkiseudun Sotaorvot R.y:hyn on jo saanut kirjeen ja tunnuksen postissa. Hän on hyvin tyytyväinen.

- Minusta tunnus on hyvin kaunis. Tulen kantamaan sitä ylpeänä.

Barbro Björkfelt